

Kommunal- og distriktsdepartementet

Fellesorganisasjonen (FO)

Mariboegate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Deres referanse:

Vår referanse: 22/00326-7

Vår dato: 31.01.2023

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

Fellesorganisasjonen (FO) sine krav til statsbudsjett 2024 til Kommunal- og distriktsdepartementet

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen for sosialarbeidere. FO organiserer nærmere 35 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

FO sine krav til statsbudsjettet handler om å investere i velferdsstaten og i de ansatte som jobber der. En trygg, åpen og tilgjengelig velferdsstat er vår felles beredskap for å løse og forbygge kriser. Det siste året har vært preget av kriser. Økte strømpriser, dyrere matvarer og rentehevinger preger de fleste familier i Norge, men som alltid rammer krisene hardest dem som hadde det vanskelig fra før. I stramme økonomiske tider er en aktiv fordelingspolitikk og kraftfull sosialpolitikk spesielt viktig.

Vi er opptatt av at tillitsreformen følges opp i samsvar med Hurdalsplattformen. Tillitsreform forutsetter at ansatte får tid og tillit til å gi bedre tjenester. Den må utformes i tett samarbeid med brukerorganisasjoner, tillitsvalgte og ledelsen i alle store, offentlige virksomheter. Vi forventer at dette følges opp i statsbudsjettet og at departementene setter av midler til innføring av tillitsreform og gir tydelige styringssignaler gjennom for eksempel tildelingsbrevene for innføring av reformen.

Medlemmene våre jobber innenfor ulike velferdstjenester, og har god kunnskap om hvordan tjenestene fungerer og hva som skal til for at de skal bedre. Vi ser hver dag at sosiale kriser krever sosialfaglige løsninger. Derfor har vi beskrevet og begrunnet våre krav til statsbudsjett for 2024.

FOs krav til statsbudsjett 2024

- Overfør tilstrekkelig ressurser til kommunene for å drive kritiske velferdstjenester på et forsvarlig nivå
- Beregne og bevilge midler til fullfinansiering av reformen i tråd med intensjonen om å styrke forebyggende arbeid, herunder utvikle og innføre gode hjelpetiltak

- Sett av midler til kommunene for utgifter knyttet til kompetanseløftet i barnevernet, og utarbeid en fremdriftsplan som sikrer oppfylning av kompetansekravet i 2031 som inkluderer økonomisk kompensasjon
- Redusere innslagspunktet for ressurskrevende tjenester og opphev aldersgrensen
- Øk inntektsgrensen for bostøtte
- Oppjuster inntektsgrensen for bostøtte for uføre og unge uføre slik at de igjen blir omfattet av ordningen. Rett opp feilen som ble begått som følge av uførereformen i 2015 som medførte at unge uføre falt helt ut av ordningen for bostøtte.
- Sette rammer for ordningen med investeringstilskudd, som kan dekke kommunenes behov for nye tilsagn i 2024.
- Innfør tilskuddordningen igjen for å anskaffe utleieboliger
- Gi kommunal- og fylkeskommunal sektor tydelige styringssignaler for å innføre tillitsreform.

Kommuneøkonomien trenger langsiktig styrking

FO er bekymret for nok presset på kommuneøkonomien, og mulige konsekvenser for lokalsamfunn og levekår for befolkningen.

Velferdstjenestene skal bidra til at vi kommer tilbake til et mer normalt liv uten for store negative konsekvenser etter pandemien. Mange har slitt og sliter fortsatt på ulike måter. Det er behov for å ivareta økte psykososiale utfordringer og for ekstra tiltak og tjenester til utsatte og sårbare grupper. FO er derfor glad for at regjeringen i budsjettet for 2023 styrket overføringer til kommunene og vektla prioritering av tiltak for å styrke tjenester for barn og unge. Men vel så viktig som nye tiltak er styrking av eksisterende tiltak. Kommunene må sikres tilstrekkelig midler for å drive kritiske velferdstjenester innen barnevern, rus, psykisk helse og helse- og omsorgstjenester på et forsvarlig nivå.

Kommunesektoren utgjør førstelinjen for å møte utfordringene ulike kriser gir. FO er bekymret for at presset kommuneøkonomi særlig vil ramme allerede pressede velferdstjenester og ikke lovpålagte forebyggende tiltak. Den ekstraordinære situasjonen med betydelig prisvekst og renteøkning gir stor usikkerhet for kommunene. Krav til pedagogiske bemanningsnormer for skoler og barnehager medfører begrensede muligheter for kostnadskutt på disse områdene. Et eksempel er behov for midler for styrke kommunenes omstilling i tråd med oppvekstreformens mål om mer forebygging og tidlig innsats. Reformen gir kommunene større faglig ansvar for egen barnevernstjeneste og barnevernloven stiller strengere kompetansekrav til ansatte i barnevernet.

FOs krav

- Overfør tilstrekkelig ressurser til kommunene for å drive kritiske velferdstjenester på et forsvarlig nivå

Kommunalt barnevern – barnevernsreform/oppvekstreform

Regjeringen uttaler i Hurdalsplattformen at de skal iverksette en kvalitetsreform i barnevernet. Da er det behov for ekstra midler for å styrke kommunenes omstilling i tråd med oppvekstreformens/barnevernsreformens mål om mer forebygging og tidlig innsats. Det er stort behov for gode forebyggende tjenester for å kunne fange opp barn som trenger ekstra støtte og hjelp. Forebygging og barnevern må fungere sammen for å sikre barn og familier god oppfølging.

Da kommunene i 2021 overtok mer ansvar for barnevernet ble de også lovet en fullfinansiert reform fordi egenandelene til Bufetat økte kraftig. For mange kommuner ble ikke det realitet på grunn av fordelingsnøkkelen tilskuddet baserte seg på. I tillegg

gjør dårlig kommuneøkonomi at flere kommuner må velge mellom tidlig innsats og midler til barnevernet. Kommunene har kjøpt færre institusjonsplasser og derfor ble det i statsbudsjettet for 2023 kuttet i planlagt opptrapping av kompensasjonen til kommunalt barnevern. Dette er midler som burde økes og brukes til å realisere barnevernsreformens mål. I tillegg bør det bevilges ekstra midler for de kommunene som kom dårlig ut i statsbudsjettet.

Fra 2031 er det innført et kompetansekrav, og FO ber om at det fremlegges en tydelig plan for hvordan staten og kommunene sammen skal sikre denne kompetansen. Tilskuddsordningen til kommunene er ikke god nok, og det bør gis føringer for et kompetanseløft i rammebevilgningen. FO mener dette er nødvendig for å sikre nødvendig planmessig arbeid for å styrke kompetansen.

FOs krav

- Beregne og bevilge midler til fullfinansiering av reformen i tråd med intensjonen om å styrke forebyggende arbeid, herunder utvikle og innføre gode hjelpetiltak
- Sett av midler til kommunene for utgifter knyttet til kompetanseløftet i barnevernet, og utarbeid en fremdriftsplan som sikrer oppfylning av kompetansekravet i 2031 som inkluderer økonomisk kompensasjon

Ressurskrevende tjenester

Formålet med toppfinansieringsordningen er å sikre at brukere med behov for stor ressursinnsats får et tjenestetilbud som ikke avhenger av kommunens økonomi, og som ikke reduserer tjenestetilbudet til brukerne i ordningen. Innslagspunktet i ordningen har siden 2013 økt fra 935 000 til 1 526 000 kroner. Det er positivt, selv om det fortsatt er behov for å redusere innslagspunktet, og fjerne aldersgrensen på 67 år. Økningen i innslagspunktet har blant annet vært begrunnet med sterk utgiftsvekst i toppfinansieringsordningen de senere år. FO mener dette nettopp viser behov for en styrking av ordningen. Kommunene må finansiere stadig mer fra egne frie midler, og statlige utgifter skyves over på kommunene.

FO mener staten må ta ansvar for en større andel av kostnadene for ressurskrevende tjenester. Kommunene får mindre handlefrihet til å utarbeide gode og individuelt tilpassede tjenestetilbud når de påføres økte kostnader. Konsekvensene kan bli reduksjon av tjenesteomfang og kvalitet, og tjenester uten nødvendig kompetanse og faglig forsvarlighet. Det er også krevende for den enkelte bruker og kommunene at statlig medfinansiering opphører når brukerne fyller 67 år.

FOs krav

- Reduser innslagspunktet for ressurskrevende tjenester og opphev aldersgrensen

Sosial boligpolitikk

Behovet og etterspørselen etter boliger er stort, særlig i sentrale strøk. Stadig flere får problemer med å kjøpe egen bolig. For personer med lav inntekt, nedsatt funksjonsevne, utviklingshemning, flyktninger og bostedsløse er det nærmest umulig å skaffe seg egnet bolig uten støtte fra kommune og stat. Virkemidler som startlån, tilskudd og bostøtte er helt avgjørende når de skal etablere seg i egen bolig. Det er positivt at regjeringen prioriterer ulike tilskudd til blant annet forsøk med nye boligmodeller som leie-til-eie-modeller og særlig vektlegger å prioritere prosjekter for gode botilbud for utviklingshemmede, personer med rusproblemer og psykiske lidelser, og egnede boliger for barn og unge.

FO mener imidlertid avsatte midler til ulike tilskuddsordninger er langt fra tilstrekkelig for å redusere sosial ulikhet og skjevfordelingen i boligmarkedet. God boligsosial politikk er også god velferdspolitik.

Bostøtte

Bostøtten er et viktig virkemiddel for å bekjempe fattigdom og bidra til at flere husholdninger med lav inntekt kan skaffe seg bolig og beholde den. Dette gir forutsigbarhet og bidrar til å trygge oppveksten for barn i lavinntektsfamilier. Enkelte grupper rammes hardere enn andre, for eksempel alenehusholdninger og enslige forsørgere med lav inntekt og høye boutgifter. Gruppen vanskeligstilte på boligmarkedet øker, samtidig favner bostøtteordningen færre. Økte strømpriser fører til ytterlig forverring.

Vi mener bostøtten ikke bidrar nok til å nå målet om at husstander med lav inntekt og høye boutgifter kan skaffe seg og beholde en egnet bolig, hvor de kan bo trygt og godt. En vesentlig årsak er at inntektsgrensene for bostøtte ikke er oppjustert i takt med inntektsutviklingen for de med behov for bostøtte. Boutgiftene har også økt betydelig mer enn oppjusteringen av boutgiftstaket. Resultatet er at personer og hushold som tidligere ville oppfylt kravene til å få bostøtte, ikke lenger gjør det. Dette skjedde da uføre fikk oppjustert brutto inntekt som del av uførereformen i 2015. Oppjusteringen førte til at mange uføretrygdede fikk en brutto inntekt som overstiger inntektsgrensen for bostøtte. Netto inntekt er imidlertid omtrent som før. For mange medførte dette en reduksjon i disponibel inntekt og svekket mulighet til å skaffe seg bolig og beholde den. Endringen rammer uføretrygdede som ikke omfattes av skjermingstiltaket, og har ført til at unge uføre har falt helt ut av ordningen.

FO mener unge uføre rammes spesielt hardt, fordi mange av dem ikke har utsikter til økt inntektsinntjening, og dermed ikke kan kompensere for bortfallet av bostøtte. En slik forskjellsbehandling kan vi ikke være bekjent av. Vårt inntrykk er at bostøtten i større grad har blitt en ytelse for de aller fattigste. FO mener bostøtten i større grad må innrettes slik at den, sammen med andre tilgjengelige boligsosiale virkemidler, bidrar til å forebygge og utjevne sosiale forskjeller og utenforskap.

FOs krav

- Øk inntektsgrensen for bostøtte i takt med inntektsutviklingen for de med behov for bostøtte.
- Juster inntektsgrensen for uføre som har falt ut av ordningen for bostøtte.

Investeringsstilskudd heldøgn omsorgsplasser og anskaffelse av utleieboliger

Det er positivt at budsjettforliket med SV førte til nærmere 100 millioner til investeringstilskudd til omsorgsboliger til eldre og utviklingshemmede i 2023. I følge KS vil det innebære at rammen for nye tilsagn til investeringstilskudd blir videreført på 2022-nivå. Etterspørselen etter slike tilskudd vil sannsynligvis være høyere når koronapandemien ikke lenger begrenser kommunenes kapasitet i like stor grad. Gitt behovet for investeringstilskudd, vil ikke 95 millioner kroner dekke behovet.

Tilskuddsordningen for å anskaffe utleieboliger ble foreslått stoppet for nye tilsagn, og i tillegg vedtatt permanent avvirket. Avviklingen svekker kommunenes evne til å tilby egnede boliger til høyt prioriterte og vanskeligstilte grupper i både statens og kommunenes boligpolitiske strategier

FOs krav

- Sette rammer for ordningen med investeringstilskudd, som kan dekke kommunenes behov for nye tilsagn i 2024.
- Innfør tilskuddordningen igjen for å anskaffe utleieboliger

Med vennlig hilsen

Sign
Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Sign
Anine Terland
Seniorrådgiver